

Основним способом збирання врожаю товарної кукурудзи є комбайновий обмолот качанів. Вологість качанів при збиранні повинна бути не більш 30%. Такий спосіб є найбільш економічно доцільним. Насінневу кукурудзу збирають тільки в качанах з подальшим їх обов'язковим термічним сушінням у зерносушарках [11].

Вологість зерна після сушки повинна бути 13 – 14%. Саме при такій вологості воно може якомога довше зберігатися.

Для великих, малих та середніх вітчизняних господарств кукурудза є найбільш привабливою сільськогосподарською культурою серед усіх зернових через високі виробничі й економічні показники та потенціал збільшення врожайності.

Окрім економічних переваг, кукурудза є прекрасним попередником і добре вкладається в технологічні процеси вирощування сільськогосподарських культур в господарстві. Порівняно з іншими культурами, кукурудза має оптимальне співвідношення продуктивності та витрат, що означає: віддача додаткових коштів найбільш оптимально окупується прибавками врожаю цієї культури.

Список використаних джерел

1. Вирощування кукурудзи. *Buklib.net*. – URL: <https://buklib.net/books/30131/>
2. Вимоги кукурудзи до умов вирощування. *Syngenta.ua*. – URL: <https://www.syngenta.ua/news/kukurudza/vimogi-kukurudzi-do-umov-viroshchuvannya>
3. Технологія вирощування кукурудзи на зерно. *Syngenta.ua*. – URL: <https://www.syngenta.ua/news/kukurudza/tehnologiya-viroshchuvannya-kukurudzi>
4. Особливості вирощування кукурудзи. *Laboulet.com.ua*. – URL: <https://laboulet.com.ua/corntech-ua/>
5. Вирощування кукурудзи на зерно. *Agrarii-razom.com.ua*. – URL: <https://agrarii-razom.com.ua/culture/kukurudza-na-zerno>
6. Методики випробування і застосування пестицидів // С. О. Трибель, Д. Д. Сігарьова, М.П. Секун, О.О. Іващенко та ін. За ред. проф. С.О. Трибеля. – К.: Світ, 2001. – 448 с
7. Сучасне сільськогосподарське виробництво. Практикум: навчальний посібник. – Полтава, 2010. – 477 с.
8. Все про посів кукурудзи. *Agrarnik.com*. – URL: <https://site.agrarnik.com/corn/>
9. Рослинництво: підручник / А. О. Рожков, Є. М. Огурцов. – Харків: Друкарня Мадрид, 2019. – 380 с.
10. Циков В.С. Кукуруза: технології, гібриди, семена. – Днепропетровск: Зоря, 2003, - 296 с.: ил.
11. Халанский В.М. Сельскохозяйственные машины: учебник / В.М. Халанский, И.В. Горбачёв. – М.: Колос, 2004. – 624 с.

УДК 332.66 : 635.67

ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ КУКУРУДЗИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Романець О.А., студ. гр. АГ-161

Науковий керівник: Чмель О.П., ст. викладач

Національний університет «Чернігівська політехніка»

Важливою складовою усього зернового господарства України є виробництво зерна кукурудзи. Її сучасне народногосподарське значення і, зокрема, забезпечення надійного зернофуражного балансу не має альтернативи. Ця культура значною мірою визначає не тільки економічний стан тваринництва, але й зернової галузі в цілому [1].

В її виробництві також зацікавлені галузі харчової, переробної, медичної, мікробіологічної промисловості, а також і паливно-енергетичний сектор держави, оскільки зерно цієї культури є високоенергетичною сировиною для промислового виробництва біоетанолу та інших паливних матеріалів [1].

Природно-економічні умови України дозволяють не тільки забезпечити внутрішні потреби в зерні кукурудзи, а й значно наростити її експортний потенціал.

Проте в дійсності на шляху, пов'язаному зі створенням стабільного і сприятливого середовища, включаючи інфраструктуру ринку, у виробничій практиці під час вирощування кукурудзи ще мають місце численні перепони як агротехнологічного, так і організаційно-економічного характеру.

Неоднозначне ставлення до цієї культури призводило до різких коливань посівних площ і валового збору, а в несприятливі роки — і до різких коливань урожайності. Крім того, спад виробництва кукурудзи зумовили також і економічні фактори, передусім порушення паритету між цінами на зерно і засобами виробництва, що позбавило можливості більшості господарств забезпечувати навіть просте відтворення виробництва [1].

Проте останнім часом динаміка виробництва зерна кукурудзи значно поліпшилась. Завдяки запровадженню у виробництво високопродуктивних гібридів та активізації інноваційної діяльності в технологіях вирощування цієї культури в 2011 р. вперше в Україні одержано рекордний валовий збір її зерна — понад 22 млн т.

Динамічним фактором, що визначає рівень ефективності галузі кукурудзівництва, є урожайність. Цей показник характеризує не тільки рівень культури землеробства, а й відображає результат інтенсифікації виробництва та її економічну доцільність [1].

Кукурудза є основною фуражною культурою у світі. Обсяги її виробництва мають тенденцію до постійного зростання, що обумовлено використанням кукурудзи, окрім продовольчих та фуражних цілей, ще й на технічні, зокрема, виробництво біоетанолу. За оцінками міністерства сільського господарства США світове виробництво цього зерна у 2014–2015р. становило 992 млн т, що на 3,2 млн т перевищило показники попереднього сезону. На збільшення виробництва впливатиме зростання врожайності до 5,6 т/га. При цьому площа під культурою скоротилася на 3,6 млн га [2].

Через спекотну погоду та скорочення площ відбулося зменшення врожаю в більшості країн — основних виробників кукурудзи. Так, порівняно з попереднім сезоном, недоотримають урожай у Аргентині, Бразилії, Індії, Південній Африці. Разом з тим, відбудеться збільшення виробництва цього зерна у США, країнах ЄС та Мексиці. При цьому США збирає понад третину світового врожаю та залишається світовим лідером із виробництва кукурудзи.

Збільшення обсягів виробництва кукурудзи впливатиме на зростання споживання. Світові ціни на кукурудзу під впливом мінливих прогнозів щодо вирощування цього зерна постійно коливалися (ця тенденція триватиме і надалі). На ціни внутрішнього ринку, окрім тенденцій на світовому, впливала девальвація гривні [2].

Вітчизняний ринок насичений пропозиціями сортів та гібридів кукурудзи, які відповідають ґрунтово-кліматичним умовам та іншим зональним особливостям.

За тривалістю вегетаційного періоду гібриди й сорти кукурудзи поділяють на ранньостиглі (з вегетаційним періодом 90–100 днів), середньоранні (105–115), середньостиглі (115–120), середньопізні (120–130) та пізньостиглі (135–140 днів). Від тривалості вегетаційного періоду залежить досягання зерна, що, своєю чергою, зменшує витрати коштів на його сушіння [2].

У дослідників та аграріїв немає єдиної точки зору щодо доцільності беззмінних посівів кукурудзи. Деякі з них вважають, що кукурудза негативно реагує на беззмінну культуру, інші допускають можливість її сівби на одному полі кілька років поспіль (це підтверджують чимало вдалих прикладів втілення цієї теорії на практиці) [3].

В Україні досліді з беззмінним посівом кукурудзи ведуться вже давно. На Красноградській дослідній станції при щорічному внесенні N20P20K20 або 6 т/га гною середній урожай кукурудзи в беззмінних посівах за 12 років (1958–1969 рр.) становив 3,02 т/га, в той час як продуктивність її в сівозміні після пшениці озимої досягала 3,33 т/га, кукурудзи на зерно – 3,19 т/га, буряку цукрового – 3,09 т/га, соняшнику – 3,0 т/га.

За даними Інституту агробіології (Австрія), за тривалої монокультури (з 1970 р.) на буроземних ґрунтах урожайність кукурудзи в середньому за 1975–1984 рр. дорівнювала 7,0

т/га і була нижчою на 14%, ніж у трипільній сівозміні кукурудза – ячмінь ярий – пшениця озима [3].

Вплив беззмінного вирощування на врожайність кукурудзи вивчається і в лабораторії землеробства та технології вирощування зернових, зернобобових і олійних культур Полтавської ДСГДС ім. М. І. Вавилова Інституту свинарства і АПВ у стаціонарному досліді, який закладено ще в 1963 р. і реконструйовано в 1984 р. Продуктивність беззмінного посіву кукурудзи у досліді порівнюється з польовою сівозміною.

Дослід закладено на чорноземі типовому малогумусному важкосуглинковому із вмістом гумусу в орному шарі ґрунту 4,9–5,2%. На дослідних ділянках висівали такі гібриди, як Буковинський 3 (1963–1974 рр.); Жеребківський 86 МВ (1975–1987 рр.); Дніпровський 273 МВ (1988–2001 рр.); Кадр 267 МВ (2001–2005 рр.); Подільський 274 МВ (2005–2012 рр.); Оржиця 273 МВ (2013–2014 рр.) [3].

Результати досліджень засвідчили, що за технології вирощування кукурудзи в беззмінному посіві її продуктивність з роками не знижується, більш того, простежується тенденція до її зростання. Так, у середньому за друге десятиріччя (1974–1983 рр.) порівняно з першим (1964–1973 рр.) урожайність зерна кукурудзи по варіантах удобрення була вищою відповідно на 0,06; 0,15; 0,45 т/га. У сівозміні за аналогічний період її показники зростали на 0,75 т/га. За третє десятиріччя порівняно з другим продуктивність кукурудзи у варіантах із внесенням добрив підвищилася відповідно на 0,74 та 0,24 т/га, а в сівозміні – на 0,99 т/га.

Отримані результати досліджень підтверджують можливість беззмінного вирощування кукурудзи на зерно на чорноземах типових мало- та середньогумусних центральної частини лівобережного Лісостепу України за умови щорічного внесення добрив [3].

На величину урожаю зерна кукурудзи в беззмінному посіві суттєво впливали добрива, але найбільш чітко позитивна дія елементів живлення простежувалася після реконструкції досліді, коли для порівняння було введено варіант без добрив. Так, у середньому за 20 років (1964–1983 рр.) внесення 20 т/га гною і 60 кг азоту, фосфору 40–80 кг, калію 60–80 кг д. р./га, порівняно з N10P10K10 простежувалося достовірне зростання врожайності кукурудзи. Прибавка зерна дорівнювала 0,35; 0,39 т/га відповідно. Збільшення дози фосфору з 40 до 80 кг, калію з 60 до 80 кг д. р./га на фоні внесення гною не сприяло отриманню суттєвої прибавки урожаю кукурудзи.

Беззмінне вирощування кукурудзи на зерно на чорноземних ґрунтах допустиме впродовж 6–7 років, на силос – до 10 років. Водночас слід зазначити, що можливість вирощування кукурудзи на одному полі кілька років поспіль не може бути приводом для відмови від застосування сівозмін [4].

Список використаних джерел

1. Вирощування кукурудзи в Україні. Яка перспектива? веб-сайт. URL: <http://agro-business.com.ua/agro/ahronomiia-sohodni/item/11994-vyroshchuvannia-kukurudzy-v-ukraini-yaka-perspektyva.html>
2. Економіка кукурудзи на зерно в Україні. веб-сайт. URL: <https://propozitsiya.com/ua/ekonomika-kukurudzi-na-zerno-v-ukrayini>
3. Вирощування кукурудзи в беззмінному посіві. За і проти. веб-сайт. URL: <https://infoindustria.com.ua/viroshhuvannya-kukurudzi-v-bezzminnomu-posivi-za-i-proti/>
4. Фермер: професійний рівень. Авторизований переклад і ліцензоване видання підручника з аграрної економіки. BLV Видавництво Баварського Земельного Об'єднання ТОВ & Ко. Німеччина. С. 104-121.